

Nr 31

**Kungl. Maj:ts proposition om inrättande av Sveriges exportråd, m. m.;
given Stockholms slott den 3 mars 1972**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda statsrådsprotokoll över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att för statens räkning sluta avtal med Sveriges allmänna exportförening om inrättande av en institution för exportfrämjande verksamhet, Sveriges exportråd, som skall såsom centralt organ planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja Sveriges export. Den nuvarande exportfrämjande verksamheten vid Sveriges allmänna exportförening, exportrådet för den mindre industrin och kollegiet för Sverige-information i utlandet överflyttas till det nya organet. Exportrådet för den mindre industrin och kollegiet för Sverige-information i utlandet föreslås upphöra. Avtalet syftar också till att knyta den verksamhet som bedrivs av den specialiserade kommersiella utlandsrepresentationen, handelssekreterare och handelskamrar i utlandet, till det nya rådet. Detta förutses samverka också med utrikesrepresentationen.

I propositionen föreslås vidare anslag för statens bidrag till Sveriges exportråd och svenska handelskamrar i utlandet samt anslag till handelssekreterare och övriga exportfrämjande åtgärder.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *inrättande av Sveriges exportråd, m. m. och anför.*

Inledning

I prop. 1972: 1 (bil. 12 s. 14) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1972/73 beräkna till Handelssekreterare ett reservationsanslag av 7 970 000 kr., till Kollegiet för Sverige-information i utlandet: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 1 217 000 kr., till Kollegiet för Sverige-information i utlandet: Exportfrämjande m. m. ett reservationsanslag av 5 243 000 kr., till Exportrådet för den mindre industrin ett reservationsanslag av 855 000 kr. och till Svenska handelskammare i utlandet m. m. ett reservationsanslag av 1 919 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

Nuvarande ordning

Först torde få lämnas en redogörelse för de organ i Sverige, som direkt berörs av propositionen, nämligen Sveriges allmänna exportförening, exportrådet för den mindre industrin och kollegiet för Sverige-information i utlandet.

Sveriges allmänna exportförening

Sveriges allmänna exportförening bildades år 1887. Föreningen tillkom på enskilt initiativ. Exportföreningen har till uppgift dels att tjäna som intresseorganisation, dels att fullgöra en servicefunktion. Serviceverksamheten bedrivs sedan år 1963 av Exportföreningens serviceaktiebolag. Den är i dag ett ofta anlitat remiss- och kontaktorgan för löpande frågor avseende Sveriges utrikeshandel. Antalet anställda vid föreningen är ca 130. Föreningens styrelse består av 50 ledamöter.

År 1971 hade föreningens ca 1 130 medlemmar. Av medlemsföretagen

hade 146 aktiekapital överstigande 10 milj. kr. 251 medlemsföretag hade aktiekapital understigande 50 000 kr., och 731 medlemsföretag hade aktiekapital uppgående till belopp mellan 50 000 och 10 milj. kr. Den branschvisa fördelningen var följande.

Bransch	Antal
Verkstadsindustri	285
Järn- stål- och metallmanufaktur	164
Trä och träförädling	54
Textil och konfektion	52
Jord-, sten-, keramik- och glasindustri	51
Kemisk industri	46
Elektroteknisk industri	36
Läder-, plast- och gummiindustri	34
Pappersmasse-, pappers- och grafisk industri	34

Av återstående företag var 131 handelsföretag utan egen tillverkning, medan resten tillhörde diverse olika industribranscher eller någon av kategorierna konsulter, trafikföretag och resebyråer, speditörer och skeppsmäklare, försäkringsföretag, banker samt entreprenad-, installations- och prospekteringsföretag.

Föreningens medlemmar beräknas svara för ca 90 % av Sveriges export.

Från sin tillkomst och fram till år 1893 åtnjöt föreningen ett statligt stöd om 35 000—50 000 kr. per år. Detta belopp utgjorde ca 70—80 % av föreningens intäkter. Från år 1894 och fram till år 1961 erhöll Exportföreningen 30 000 kr. i årligt statsbidrag.

Verksamheten finansieras numera genom att medlemmarna erlägger en årlig avgift i relation till företagens aktiekapital. Den lägsta avgiften utgör 1 125 kr. och avser företag med högst 50 000 kr. i aktiekapital. Den högsta tillämpade avgiften, f. n. 60 300 kr., betalas av företag med över 600 milj. kr. i aktiekapital. Under år 1971 uppbars i medlemsavgifter 6,0 milj. kr.

Härutöver betalar företagen och även staten ersättning för arbete föreningen utför. Som exempel på sådant arbete kan nämnas projektering och genomförande av svenska framträdanden utomlands samt hjälp åt svenska företag vid exportsamverkan. Staten erlade 401 000 kr. under år 1971 som vederlag för sådant arbete, medan motsvarande inbetalningar till Exportföreningen från enskilda företag utgjorde 324 000 kr.

Föreningen har vidare inkomster från sitt förlag och sin översättningsbyrå. Bruttointäkten under år 1971 utgjorde resp. 1 372 000 kr. och 1 462 000 kr.

Till föreningens viktigaste informationskällor hör rapporteringen från de svenska beskickningarna och handelssekreterarna, som även får förfrågningar från föreningen i en mängd ärenden. Med de svenska handelskamrarna utomlands upprätthåller föreningen sedan länge ett nära samarbete liksom också med Svenska utlandshandelskamrarnas förening.

Med Sveriges industriförbund har Exportföreningen träffat en överenskommelse avseende arbetsfördelningen. Överenskommelsen innebär att föreningen svarar för service i exportfrågor samt handlägger handelspolitiska ärenden som uppkommer i anslutning till serviceverksamheten. Industriförbundet återigen handlägger sådana handelspolitiska frågor som har nära samband med hemmamarknaden. Vissa tekniska funktioner är gemensamma för organisationerna.

I samarbete med Sveriges grossistförbund och Exportföreningen har svenska företag skapat sex s. k. öststatskommittéer. Dessa organ tar befattning med frågor inom östhandeln avseende såväl export från som import till Sverige. I sådana exporttekniska frågor som har betydelse för såväl export som import har Exportföreningen nära samarbete med Grossistförbundet.

Exportrådet för den mindre industrin

Föregångare till exportrådet för den mindre industrin var småindustrins exportråd och småindustrins exportbyrå som tillkom år 1949 (prop. 1949: 1 bil. 12 s. 124 ff) efter förslag av 1945 års småföretagsutredning. Småindustrins exportbyrå inrättades som ett statligt organ och förlades i anslutning till Sveriges allmänna exportförening. Byrån fick till uppgift att främja hantverkets och småindustrins export. I frågor av större betydelse skulle byrån samråda med ett för ändamålet tillsatt småindustrins exportråd. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 27 juni 1969 fördes småindustrins exportråd och småindustrins exportbyrå samman till exportrådet för den mindre industrin. Exportrådet leds av en styrelse bestående av högst 15 ledamöter. Hos rådet finns ett kansli, som förestås av en direktör och i övrigt omfattar 8 personer.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet

Kollegiet för Sverige-information i utlandet inrättades efter beslut av 1966 års riksdag (prop. 1966: 1 bil. 5 s. 67 och bil. 12 s. 14, SU 1966: 3, rskr 3 och 10). Det ersatte ett tidigare organ, upplysningsberedningen, som inrättades år 1962. Kollegiets uppgift är att samordna planeringen och utförandet av information om Sverige i utlandet samt fördela de medel som för ändamålet ställts till förfogande av Kungl. Maj:t. Kollegiet har en ensamt beslutande ordförande, som tillika står till vederbörande departementschefers förfogande såsom rådgivare i frågor om Sverige-information i utlandet. Tjänsten som rådgivare är placerad i Cr 3. Ordinarie ledamöter i kollegiet är huvudmannen för exportfrämjande frågor i handelsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets informationsbyrå samt cheferna för Svenska institutet, Svenska turisttrafikförbundet, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges radios utlands-

program. Adjungerade ledamöter är huvudmannen för kulturfrågor i utbildningsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets pressbyrå och chefen för Svensk-internationella pressbyrån. Till kollegiet är knutet ett sekretariat, som leds av ordföranden.

Till kollegiet har för budgetåret 1971/72 anvisats 2 625 000 kr. under tredje huvudtiteln och 5 243 000 kr. under tionde huvudtiteln. Medlen under tredje huvudtiteln är avsedda för allmän information om Sverige i utlandet. De medel som anvisats under tionde huvudtiteln är avsedda för åtgärder som stöder företagens exportansträngningar och turistvärvande verksamhet direkt och på ett konkret säljfrämjande sätt.

Utredning om exportfrämjande verksamhet

Direktiv

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, den 21 november 1969 åtta sakkunniga¹ för att utreda frågor om exportfrämjande verksamhet. I direktiven till de sakkunniga anfördes att den fråga som i första hand borde övervägas var fördelningen av ansvaret mellan staten och näringslivets organisationer för den exportfrämjande verksamheten. I anslutning därtill borde inriktningen och omfattningen av statens stöd till verksamheten prövas. De organisatoriska formerna för den statliga exportfrämjande verksamheten borde utredas och i det sammanhanget borde övervägas om ansvaret för den kommersiella informationen alltså borde åvila kollegiet för Sverige-information i utlandet eller föras över till ett statligt organ för exportfrämjande verksamhet. De sakkunniga fick också i uppdrag att se över den specialiserade kommersiella verksamheten på fältet dvs. handelssekreterarorganisationen. Utlandshandelskamrarnas ställning borde också ses över.

I statsverkspropositionen 1971 (prop. 1971: 1 bil. 12 s. 14) föreslog jag olika åtgärder för att stimulera exporten. Bland olika till buds stående medel förordade jag bl.a. att handelssekreterarorganisationen skulle byggas ut kraftigt. Motivet var att handelssekreterarinstitutionen utvecklats till ett gott instrument för att förmedla kvalificerad marknadskonsultation. Jag ansåg också att statens bidrag till de svenska utlandshandelskamrarna successivt borde dras ner och resurser i stället avdelas för andra former av exportfrämjande verksamhet. Behovet av relativt snabbt verkande exportfrämjande insatser föranledde således att de sakkunnigas arbete med avseende på fältorganisationen i viss mån föregreps. I konse-

¹ Landshövdingen Gunnar von Sydow (ordförande), envoyén Kurt-Allan Bel-frage, fil. lic. Gösta Dahlström, direktören Hans Grundström, förbundsordföranden Axel Hedberg, landstingsdirektören Fredrik Lindencrona (t. o. m. den 5 april 1971), kanslirådet Gunnar Ribrant (fr. o. m. den 6 april 1971), direktören Jonas Nordenson och utrikesrådet Carl Swartz.

kvens härmed uppdrog jag åt de sakkunniga i tilläggsdirektiv att bl. a. lägga fram en plan för minskning av statens bidrag till utlandshandelskamrarna.

Exportfrämjandeutredningens förslag

De sakkunniga, vilka antagit benämningen exportfrämjandeutredningen, har den 28 juli 1971 lagt fram ett yttrande (Ds H 1971: 2) rörande statens stöd till de svenska handelskamrarna i utlandet. Yttrandet innehåller ett principförslag att ett centralt basorgan bör upprättas för den exportfrämjande verksamheten i Sverige och utomlands under gemensam ledning av staten och näringslivet. Utredningen föreslår att utlandshandelskamrarna ansluts till det nya organet genom särskilda avtal.

Utredningen framhåller, att den svenska exportfrämjande verksamheten är splittrad och bedrivs av flera organ. Olägenheter av denna splittring har i flera olika sammanhang påtalats. Utredningen har också för egen del kommit till den uppfattningen, att frånvaron av en enhetlig planering och ledning utgör den allvarligaste svagheten i den verksamhet, som vårt land för närvarande bedriver på detta område. Den ser det därför som en primär uppgift att söka medverka till att en mera enhetlig organisation kommer till stånd.

För att så skall kunna ske är det inte tillräckligt att de med statliga medel finansierade aktiviteterna blir bättre samordnade än som nu är fallet. En integrering av statens och de enskilda organens insatser är också ett oundgängligt villkor för att den exportfrämjande verksamheten skall kunna få enhetlighet och planmässighet.

Uppgiften att få till stånd en ändamålsenlig samordning, planering och systematisering av de samfälliga aktiviteterna kan enligt utredningen endast lösas inom ramen för en fast sammanhållen organisation. Utredningen anser därför att ett centralt basorgan bör upprättas under gemensam ledning av staten och det enskilda näringslivet. Utgångspunkten bör därvid vara att statens och näringslivets möjligheter till inflytande skall bli i lika mån tillgodosedda inom den nya organisationen. Basorganet skall ansvara för den exportfrämjande verksamheten både i Sverige och utomlands och ha befogenhet att i erforderlig utsträckning samordna, styra och leda insatserna såväl här hemma som inom fältrepresentationen. Med hänsyn till verksamhetens art och innebörd bör det ha karaktären av ett självständigt organ.

Basorganets verksamhet bör ledas av en styrelse, och de exekutiva funktionerna bör i huvudsak bygga på de aktiviteter, som Exportföreningen och exportrådet för närvarande bedriver. I syfte att uppnå den avsedda avvägningen av statligt och enskilt inflytande bör staten och näringslivet få samma antal representanter i styrelsen.

Utredningen hade, när den avlämnade sitt förslag, inte haft tillfälle

att slutföra studiet av de problem, som är förenade med uppbyggnaden av en sådan organisation. Viktiga frågeställningar måste sålunda närmare prövas i samråd med företrädare för staten och näringslivet, innan slutgiltiga riktlinjer kunde dras upp för utformningen av det tänkta basorganet och för finansieringen av verksamheten. Under förutsättning att det på ömse håll fanns en beredvillighet att genom samgående undanröja den nuvarande splittringen, avsåg utredningen att söka medverka till att överläggningar rörande dessa frågor snarast möjligt skulle kunna inledas.

I fråga om den exportfrämjande verksamhet, som bedrivs i utlandet, åvilar ansvaret främst beskickningar och konsulat samt handelskamrar och handelssekreterarkontor. I flertalet länder svarar beskickningarna och konsulaten för dessa insatser. Så torde även fortsättningsvis komma att bli fallet.

Handelskamrarna och handelssekreterarkontoren har upprättats för att i länder, som bedömts vara särskilt viktiga för den svenska utrikeshandeln, vidga och intensivifiera de exportfrämjande insatserna. Verksamhetens innebörd och syfte har i princip förblivit oförändrade, men arbetsfältet har utökats och en högre grad av specialisering har uppnåtts. Mot denna bakgrund anser utredningen det naturligt att betrakta dessa replipunkter som en utbyggnad av en redan existerande organisation för främjande av svenska intressen på utrikeshandelns område. Hela fältorganisationen bör med andra ord uppfattas som en enhet.

De tre nämnda typerna av fältrepresentation har olika huvudmän, och någon enhetlig planering av de totala insatserna utomlands förekommer inte. Avsaknaden av möjligheter att bedriva en sådan planering utgör enligt utredningen en kännbar brist. Med hänsyn till behovet av samordning och systematisering av aktiviteterna här hemma och utomlands anser utredningen det nödvändigt att det tänkta centrala basorganet får befogenhet att göra erforderliga avvägningar av insatserna på skilda håll och att i tillräcklig utsträckning styra verksamheten inom olika marknadsområden. Fältverksamheten bör sålunda i görlig mån integreras i den centrala organisationen.

Med anledning av tilläggsdirektiven har utredningens arbete under det första halvåret 1971 främst inriktats på en översyn av handelskamrarnas verksamhet. Utredningen har därvid kommit till den uppfattningen, att bedömningen av de frågor, som den genom dessa direktiv fått i uppdrag att behandla, är i hög grad beroende av hur den exportfrämjande verksamheten i sin helhet organiseras. Den har därför inte ansett sig kunna begränsa sin prövning till att endast gälla de aktuella förhållandena utan har även funnit det motiverat att undersöka, om och under vilka betingelser kamrarna skulle vara beredda att i sådan utsträckning låta sig integreras i en enhetlig organisation, att deras aktiviteter i erforderlig grad skulle kunna planeras och ledas hemifrån.

Enligt utredningen visar de insatser som dessa kamrar gör för att möta

företagens skiftande behov av tjänster, informationer och initiativtagande aktiviteter, att en fortlöpande anpassning av verksamheten efter ändrade förhållanden väl låter sig genomföras inom handelskammarinstitutionens ram. Med hänsyn till önskvärdheten av största möjliga integrering av fältrepresentationen erbjuder emellertid kamrarnas organisationsform speciella problem. Från denna synpunkt kan det sålunda inte anses tillfredsställande att det avgörande inflytandet över utformningen av de exportfrämjande aktiviteterna på de viktiga marknader det här gäller ligger i kammarstyrelsernas händer och att dessa utser de tjänstemän, som ansvarar för de fortlöpande insatserna.

En integration av kamrarna förutsätter enligt utredningens mening att kammarstyrelsernas funktion i fråga om sådana insatser, som finansieras med anslag från hemmaorganisationen, endast blir av rådgivande karaktär. Kammarchefen och andra tjänstemän i ansvarig ställning vid kamrarna bör vidare utses av basorganet i samråd med resp. styrelser, och basorganet bör erhålla tillräcklig direktivrätt i förhållande till dem. I förhållande till hemmaorganisationen bör kammarcheferna med andra ord få samma ställning som handelssekreterarna.

Eftersom kamrarna är enskilda sammanslutningar, måste de själva avgöra, om de är beredda att reorganisera sin verksamhet så, att en integration efter dessa riktlinjer blir möjlig. Övergången till en sådan ny organisation måste sålunda föregås av att avtal träffas mellan hemmaorganisationen och var och en av kamrarna. Såvitt utredningen kunnat finna vid sina överläggningar med företrädare för olika handelskamrar i Västeuropa, bör det vad dessa kamrar beträffar finnas goda möjligheter att nå fram till överenskommelser av här angiven innebörd.

De länder, där handelskamrar är verksamma, är viktiga svenska exportmarknader. Förutsatt att kamrarna låter sig integreras på föreslaget sätt, finner utredningen det därför motiverat att finansieringen av deras verksamhet i erforderlig omfattning säkerställs genom anslag av statsmedel.

Utredningen anser att den tänkta nya hemmaorganisationen bör få i uppdrag att närmare pröva möjligheterna att uppnå tillfredsställande överenskommelser med de olika kamrarna. I avvaktan på att frågan om basorganisationens närmare utformning avgjorts samt att klarhet kan vinnas om förutsättningarna att få till stånd sådana överenskommelser föreslår utredningen att några förändringar inte genomförs i organisationen på de marknader, där svenska handelskamrar är verksamma.

Remissyttranden

Över exportfrämjandeutredningens förslag har yttrande avgivits av statskontoret, riksrevisionsverket, kommerskollegium, kommerskollegieutredningen, kollegiet för Sverige-information i utlandet, exportrådet för

den mindre industrin, handelssekreterarna i Chicago, Prag, Zürich, Beirut, Detroit, Düsseldorf, Los Angeles, Melbourne, Mexico, Nairobi, New York, Stamford, Tokyo, Toronto, Vancouver, statens institut för företagsutveckling, Landsorganisationen i Sverige (LO), Kooperativa förbundet (KF), Svensk industriförening, Svenska utlandshandelskammarnas förening, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund, Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges grossistförbund.

Samtliga remissinstanser delar utredningens uppfattning att en bättre samordning av de exportfrämjande insatserna måste eftersträvas. Utredningens förslag, att ett centralt basorgan upprättas under gemensam ledning av staten och det enskilda näringslivet, har på de flesta håll rönt ett positivt gensvar. *Exportföreningen* förklarar sig vara beredd att med företrädare för handelsdepartementet inleda diskussioner rörande uppbyggnaden av en enhetlig organisation för den exportfrämjande verksamheten. *Exportrådet för den mindre industrin* finner utredningens principförslag till en helt enhetlig organisation vara riktigt och uttrycker sin beredvillighet att med utredningen diskutera formerna för en ny exportorganisation. *LO* anser att en sammanhållen organisation enligt utredningens skiss är önskvärd. *KF* ser det som angeläget att eliminera den nuvarande splittringen på den organisatoriska sidan av den exportfrämjande verksamheten. Flertalet *handelssekreterare* har en positiv inställning till tanken på en central basorganisation.

Flera remissinstanser ansluter sig i princip till utredningens förslag men vill avvakta med ett definitivt ställningstagande, till dess att ett mera detaljerat förslag utarbetats. Så är fallet med *statskontoret*, *riksrevisionsverket*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges grossistförbund*, *SHIO* och *Stockholms handelskammare*.

Kommerskollegium rekommenderar en annan utformning av hemmaorganisationen än den av utredningen föreslagna. Kollegiet ställer sig i princip positivt till förslaget att, inom ramen för en ny halvstatlig organisation, samordna den verksamhet, som *Exportföreningen* och *exportrådet* bedriver och som sammanhänger med rådgivning och annan service till de exporterande företagen. Däremot synes det kollegiet tveksamt om en sådan organisation förutom tjänsteproducerande uppgifter bör tilldelas jämväl styrande och planerande funktioner och ges den självständiga ställning som utredningen förordar. Enligt kollegiet talar vägande skäl för att de ledande funktionerna bör tilldelas en statlig myndighet och att det halvstatliga organet underordnas denna myndighet. *Kommerskollegieutredningen* anser att bland annat uppgifterna i samband med fördelningen av de statliga medlen bör förläggas till verksplanet under det att de serviceinriktade uppgifterna i huvudsak bör förläggas till renodlat tjänsteproducerande organ. *Kollegiet för Sverige-informa-*

tion i utlandet instämmer i utredningens uppfattning att den kommersiella informationsverksamheten och ansvaret för denna bör föras till det tänka basorganet och att sålunda denna verksamhet integreras i de samfällida exportfrämjande insatserna. Kollegiet erinrar emellertid om det samband som finns mellan kommersiell och allmän information och det fortsatta behovet av samråd och samverkan. Erfarenheten visar att exportfrämjandeverksamheten stöds av en god allmänbild av Sverige.

Utredningens förslag att *utlandskamrarnas verksamhet* skall samordnas med den nya organisationen tillstyrks av alla remissinstanser som uttalat sig i denna fråga liksom förslaget att kamrarna under en sådan förutsättning skall få statsbidrag. *Svenska utlandshandelskamrarnas förening* anser att det tänka basorganet bör få i uppdrag att träffa samarbetsavtal med kamrarnas styrelser. Härvidlag bör man enligt föreningen eftersträva att inom ramen för samordning och integration söka bevara de väsentligaste fördelarna med en decentraliserad organisation, främst förtroendet med den lokala marknaden samt kontinuiteten i verksamheten. Föreningen understryker också utredningens uppfattning att kammarstyrelserna måste bevara sin nuvarande beslutanderätt beträffande sådana aktiviteter som finansieras av existerande kammarfonder eller som även i fortsättningen kan komma att möjliggöras genom medlemsavgifter.

Förhandlingar

Efter det att exportfrämjandeutredningen avgivit sitt yttrande har förhandlingar förts mellan företrädare för handelsdepartementet och Sveriges allmänna exportförening om inrättande av ett centralt organ för exportfrämjande. Överenskommelse har därvid träffats bl. a. om förslag till avtal om organets inrättande, ledning, arbetsuppgifter, organisation och finansiering samt fältorganens anknytning. Avtalsförslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Anslagsframställningar

B 1. Sveriges exportråd

1972/73 Förslag 3 000 000

Exportrådet för den mindre industrin

Exportrådet för den mindre industrin hemställer i sin anslagsframställning för budgetåret 1972/73 att anslaget för rådet höjs med 376 000 kr. från 855 000 kr. till 1 231 000 kr.

	1971/72	Beräknad ändring 1972/73
Personal		
Handläggande personal	5	+ 2
Övrig personal	4	+ 1
	9	+ 3
Anslag		
Avlöningar m. m.	513 000	+ 253 000
Reseersättningar	73 000	+ 27 000
Lokalkostnader	67 000	+ 24 000
Expenser	202 000	+ 72 000
	855 000	+ 376 000

Exportrådet föreslår en utvidgning av den totala verksamheten. Exportrådet har sett som väsentligt att koncentrera sina insatser och i ökande utsträckning tillhandahålla service avseende de för de mindre företagen så betydelsefulla nordiska marknaderna. Exportrådets kansli föreslås därför förstärkt med en handläggare med speciell inriktning på marknadsdatainsamlingar avseende dessa länder. Därtill krävs också en sekreterare för den tillkommande handläggaren.

Den grundläggande informationen till mindre företag, som ännu ej börjat exportera, anser rådet som en väsentlig uppgift. Denna del av verksamheten har inte haft den omfattning som önskas på grund av kraftig arbetsbelastning inom andra fält. Rådet anser därför det önskvärt att få en handläggare, som avdelas speciellt för uppsökande verksamhet ute på företag, som just börjat exportarbetet eller står i begrepp att göra så.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet

Anmälan om kollegiets anslagsäskanden för budgetåret 1972/73 vad angår den allmänna informationen har gjorts av chefen för utrikesdepartementet i årets statsverksproposition (prop. 1972: 1 bil. 5 s. 65). Jag återkommer i det följande, under punkt B 3., till frågan om anslag till exportfrämjande åtgärder m. m.

Kollegiet hemställer att dess förvaltningsanslag höjs med 480 000 kr. från 1 217 000 kr. till 1 697 000 kr.

	1971/72	Beräknad ändring 1972/73
Personal		
Handläggande personal	5	of
Övrig personal	10	of
	15	of

	1971/72	Beräknad ändring 1972/73
Anslag		
<i>Utgifter</i>		
Avlöningar	582 000	+ 85 086
Sjukvård	2 000	of
Reseersättningar		
(även för utrikes resor)	60 000	+ 5 000
Lokalkostnader	370 000	+ 202 000
Expenser	202 000	+ 189 400
<i>Uppbördsmedel</i>		
Inkomster från uthyrda lokaler	1 000	+ 1 600
Nettoutgift	1 217 000	+ 479 886

För höjda löner och hyror samt prisomräkning begärs 295 000 kr.

För nyanskaffningar samt vissa ombyggnader i Sverigehuset m. m. begärs 184 000 kr.

Departementschefen

Under tiden efter andra världskriget har den svenska exporten vuxit dubbelt så snabbt som vår industriproduktion. Drygt 1/5 av det samlade svenska produktionsresultatet exporteras, och av vår industriproduktion exporteras närmare hälften. Exporten år 1971 uppgick till ca 38 miljarder kr. Genom utvecklingen på produktionsområdet, som utmärks av ökad specialisering, har kravet på vidgade avsättningsmarknader blivit större. Vår hemmamarknad ger ett otillräckligt utrymme. Mot bakgrund av den förväntade utvecklingen av tjänstebalansen och långsiktiga åtaganden i fråga om kapitaltransfereringar framstår en stark handelsbalans, dvs. överskott i varuhandeln, som nödvändig. Flera skäl finns således för att även framdeles ansträngningar måste göras för att öka vår export.

De nuvarande organisatoriska formerna för statens medverkan i främjandet av exporten har tillkommit efter andra världskriget. Inom särskilda sakkunnigkommittéer utreddes i slutet av 1940-talet olika statliga utrikeshandelsfrämjande åtgärder. Utredningarna ledde bl. a. till att handelssekreterarinstitutionen samt småindustrins exportråd och småindustrins exportbyrå inrättades år 1949. De senare fördes år 1969 samman till exportrådet för den mindre industrin.

Sveriges allmänna exportförening, som grundades år 1887, är en medlemsorganisation av intressekaraktär för det enskilda näringslivet. Den betjänar sina medlemmar i olika exportfrågor. Föreningen fullgör också funktioner för den statliga exportfrämjande verksamheten.

Under 1960-talet förändrades de organisatoriska förhållandena inom

berörda institutioner för att möta de krav, som utvecklingen på det kommersiella området ställde. Exportföreningen förstärkte i början på 1960-talet sina resurser och exportrådet för den mindre industrin byggdes ut bl. a. för att tillsammans med Exportföreningen bilda basen för en utvidgad fältorganisation av handelssekreterare. Utrikesförvaltningens resurser för handelsfrämjande åtgärder förstärktes under 1960-talet och genom ökad utbildningsverksamhet har beskickningar och konsulat ytterligare rustats för att bistå svenska företag. Genom reformer i statsbidragsgivningen reglerades statens finansiering till de svenska handelskamrarna i utlandet för att underlätta deras planering och förbättra de finansiella och personella resurserna vid kamrarna (prop. 1964: 1 bil. 12 s. 40, prop. 1965: 1 bil. 12 s. 52).

Kollegiet för Sverige-information i utlandet tillkom också på 1960-talet (prop. 1966: 1 bil. 5 s. 67 och bil. 12 s. 14) med uppgift att samordna planering och utförande av den statligt understödda informationsverksamheten.

Handelssekreterarverksamheten har under 1960-talet byggts ut kraftigt. Handelssekreterarinstitutionen, som från början var avsedd att användas främst för transoceana marknader, har satts in även på marknader i Väst- och Östeuropa och arbetsinriktningen i u-länder har förändrats att avse speciella produkter och tjänster. I Europa och Nordamerika sker en utveckling på marknadsföringsområdet, som ställer stora anspråk på den personal som skall användas för att hjälpa de svenska företagen till ökad export. Förmågan att marknadsföra och sälja blir avgörande på de internationella marknaderna, som i allt högre grad karakteriseras av varuöverflöd och hårdnande konkurrens. Utbyggnad av handelssekreterarverksamheten har varit statens främsta medel att anpassa exportfrämjandet till denna utveckling.

Under sextiotalet har den exportfrämjande verksamheten bedrivits av olika organ utan organisatoriskt samband. Kollegiet för Sverige-information i utlandet har samordnat en del exportfrämjande och allmäninformativa åtgärder, men det är likväl uppenbart att såväl den exportfrämjande verksamheten som allmäninformationen i utlandet var för sig är i behov av starkare organisation. I direktiven till exportfrämjandeutredningen begärdes förslag till åtgärder för att samordna myndigheters och organisationers exportfrämjande verksamhet.

Exportfrämjandeutredningen redovisade i somras sin principiella syn på hur exportfrämjandet bör organiseras (Ds H 1971: 2). Utredningen anser att statens och näringslivets insatser bör integreras i en gemensamt ledd, fast sammanhållen organisation som skall ansvara för den exportfrämjande verksamheten både i Sverige och utomlands samt samordna, styra och leda insatserna såväl här hemma som inom fältrepresentationen. Organet bör enligt utredningen ledas av en styrelse med lika representation för staten och näringslivet och dess verksam-

het skall i huvudsak motsvara den som f. n. bedrivs i exportrådet för den mindre industrin och Exportföreningen. Utredningen, som anmält att den ämnar slutföra sitt arbete under sommaren 1972 och bl. a. behandla basorganisationen och den kommersiella utlandsrepresentationen, rekommenderade att överläggningar snarast skulle komma till stånd mellan företrädare för staten och näringslivet.

Utredningens principförslag har remissbehandlats. Samtliga remissinstanser delar utredningens uppfattning att en bättre samordning av de exportfrämjande insatserna måste ske och nästan alla tillstyrker att ett gemensamt exportfrämjande organ upprättas av staten och näringslivet.

Med anledning av exportfrämjandeutredningens rekommendation har överläggningar ägt rum mellan företrädare för handelsdepartementet och Sveriges allmänna exportförening. Enighet har därvid nåtts om att ett nytt organ med namnet Sveriges exportråd bör inrättas. Ett förslag till avtal mellan staten och Exportföreningen har upprättats varigenom rådets ledning, arbetsuppgifter och organisation regleras. Avtalsförslagets lydelse framgår av bilaga till detta protokoll. Exportföreningens styrelse har i princip godkänt överenskommelsen. Jag biträder de överenskomna riktlinjerna och vill närmare anföra följande.

Den exportfrämjande verksamheten har på senare år förändrats avsevärt. Det statliga engagemanget på exportmarknaderna låg tidigare på ett mer allmänt plan än nu. Mässor och utställningar samt informationskampanjer med statligt stöd bildade bakgrund till företagens egna säljansträngningar. Fältorganens uppgift begränsades till att göra marknadsöversikter och att förmedla varuförfrågningar och agenturer. Nu är handelssekreterare och handelskamrar engagerade i att administrera marknadsföringsprojekt, där produkter eller produktgrupper förs samman i gemensamma marknadsutredningar och företagen därefter lämnas individuella råd för marknadsföringen. Ett sådant arbetssätt ställer stora krav på kunskande och erfarenhet hos fältorganen. Som exempel kan nämnas att under innevarande budgetår bedrivs i Nordamerika projekt för byggmaterial, gruvutrustningar och underleveranser till bilindustrin. I Europa bedrivs och planeras likartade produktprojekt. Samtidigt pågår utvecklingsarbete för exportfrämjandets metodik. Speciella krav ställs på de handelssekreterarkontor och handelskamrar som arbetar med marknadsföringsprojekt för teko-industrierna. Jag ämnar i det följande föreslå en utbyggnad av handelssekreterarkontorens resurser för marknadsföringsuppdrag.

För allt fler företag är en vidgning av marknaden utöver hemmamarknaden aktuell. För vissa branscher är det en förutsättning för fortsatt verksamhet. Detta förhållande kräver ytterligare exportfrämjande insatser från statens sida och från näringslivet. Den nuvarande splittningen av den exportfrämjande verksamheten har medfört att Sveriges

allmänna exportförening och exportrådet för den mindre industrin inte kunnat utveckla full effekt. Det är därför inte rationellt att dessa två organ arbetar sinsemellan organisatoriskt oberoende. Den arbetsfördelning som tillämpas mellan dem nu är beroende av företagens storlek och medlemskap i Exportföreningen. Den indelningen tar inte hänsyn till att problemen för stora och små företag är relativt likartade då det gäller marknadsföring utomlands. För statens del är det angeläget att de statliga insatserna för exporten, vilka under sextiotalet vuxit starkt i omfattning och kvalitet, bereds och verkställs av ett enda organ. Mot denna bakgrund anser jag att ett centralt organ bör upprättas för att handlägga de centrala problemen inom exportfrämjandet och för att samordna fältorganens arbete.

Jag finner skäl för att nu, när förutsättningarna är för handen, medverka till att det centrala exportfrämjandet organiseras i samarbete med svenskt näringsliv. Den exportfrämjande verksamhet som nu bedrivs inom kollegiet för Sverige-information i utlandet och exportrådet för den mindre industrin på den statliga sidan samt Exportföreningen på den enskilda kan därmed föras samman till en enhet och existerande resurser utnyttjas på ett effektivt sätt. Genom ett sådant samarbete uppnås även att det exportfrämjande arbetet på utlandsmarknaderna kan samlas under ledning av ett organ. Ett på denna grund uppbyggt centralt organ bör ha förutsättningar att till sig samla verksamhet till förmån för svensk export, som initieras från offentligt eller enskilt håll, och att aktivera de svenska företagen till medverkan i exportfrämjande projekt.

Exportfrämjandets omfattning och betydelse motiverar att ett organ av detta slag bör utrustas med ledningsfunktioner och egna resurser för att kunna självständigt planera och genomföra allmän exportfrämjande verksamhet. Samarbetet mellan staten och näringslivet bör återspeglas i organets ledning och finansiering. Organets uppgift bör vara att planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja Sveriges export. Exportfrämjandet bör bedrivas inom ramen för landets handelspolitik men handelspolitiska bedömningar eller uppgifter bör inte ankomma på organet. Detta utesluter inte att organet informerar berörda myndigheter om de i samband med verksamheten iakttaga konkreta hinder som möter svensk export på olika marknader. Till organets uppgifter skall inte heller hör planering av exportfrämjande åtgärder av näringspolitisk natur. Organet bör däremot på uppdrag av Kungl. Maj:t eller myndighet kunna medverka vid genomförandet av sådana.

Även från näringslivets synpunkt bör ett samarbete ge väsentliga fördelar. Såväl stora som små företag kommer enligt min mening att dra nytta av att existerande resurser här hemma förs samman. Likaså är det för företagen värdefullt att den kommersiella verksamheten hos de statliga och enskilda fältorganen anknyts till det centrala organet. De mindre företagen får tillgång till ett mera fullständigt serviceorgan. Dessa före-

tag har generellt sett behov av ett mer omfattande bistånd än de större företagen bl. a. i fråga om marknadsföringskonsultation. Den potential för ökad export som finns hos de mindre företagen bör därvid beaktas. Insatserna för dessa företag kommer att kräva en särskild resurstilldelning, som bör ankomma på staten.

Den organisatoriska reform, som jag nu föreslår, syftar således till att samordna och förstärka de resurser, som i dag står till buds för att bedriva en allmänt exportfrämjande verksamhet. Reformen berör här hemma kollegiet för Sverige-information i utlandet, exportrådet för den mindre industrin och Sveriges allmänna exportförening och utomlands handelssekreterare, svenska handelskamrar och utrikesrepresentationen.

Reformen innebär att ett centralt organ inrättas på grundval av Exportföreningens serviceaktiebolag och exportrådet för den mindre industrin. Exportföreningens intresseverksamhet för medlemmarna måste givetvis förbli en angelägenhet för näringslivets egna organ. Det föreslås att namnet på det nya organet blir Sveriges exportråd (Swedish Export Council). Exportrådet bör inrättas genom avtal mellan staten och Sveriges allmänna exportförening och börja sitt arbete den 1 juli 1972. Avtalet skall enligt förslaget gälla till utgången av juni 1976 och förutser förlängning med fyraårsperioder. Till rådet skall utan ersättning eller mot symbolisk sådan föras de resurser som i dag finns hos exportrådet för den mindre industrin och Exportföreningens serviceaktiebolag. Exportrådet för den mindre industrin bör upphöra vid utgången av juni 1972.

Verksamhetens huvuddrag regleras i avtalet. Mer detaljerade regler skall finnas i stadgar som skall godkännas av Kungl. Maj:t och Sveriges allmänna exportförening.

Sveriges exportråd skall enligt avtalsförslaget ledas av en styrelse på åtta ledamöter med sex suppleanter. Kungl. Maj:t utser fyra ledamöter och tre suppleanter och Exportföreningen lika många. Styrelsen utser inom sig ordförande. Eftersom Exportföreningen får som en kvarvarande uppgift att vara valkorporation för näringslivets representanter i styrelsen, förutsätter jag att föreningen strävar efter att vara så representativ som möjligt för all svensk exportnäring.

Arbetsuppgiften för Sveriges exportråd skall innefatta vad som i dag utförs i kollegiet för Sverige-information i utlandet såvitt avser exportfrämjande verksamhet samt i exportrådet för den mindre industrin och Exportföreningens serviceaktiebolag. Jag vill kalla uppgiften allmänt exportfrämjande verksamhet. Uppgiften skall vara att stimulera en ökning av Sveriges totala export samt att biträda företag som behöver hjälp i sin marknadsföring på export. Dit hör i hög grad de mindre företagen.

Sveriges exportråd bör organiseras för att insamla, bearbeta och förmedla marknadsinformation, lämna råd i internationell marknadsföring

samt stimulera och stödja exportansträngningar. Jag fäster stor vikt vid att kvalitén på exportrådets rådgivning i internationell marknadsföring till enskilda företag blir av hög klass. Erfarenheterna från handelssekreterarverksamheten ger vid handen att både god utbildning och erfarenhet från företagsledande nivå är kvalifikationer som är av värde för den chefspersonal som används i det exportfrämjande arbetet. Personalpolitiken bör över huvud taget förankra den exportfrämjande verksamheten hos företagen genom ett utbyte av personal med näringslivet, så att inte en sluten karriär för exportfrämjandet bildas. Härigenom kan exportfrämjandets resurser bli kvalitativt väl anpassade till näringslivets behov.

De från exportrådet för den mindre industrin och Exportföreningen överförda resurserna bör föras samman i en ny organisation som är anpassad till Sveriges exportråds uppgifter. Serviceaktiebolaget kan övertas av rådet och efter namnbyte användas för kamerala uppgifter, om detta visar sig rationellt. I syfte att ge ledningen för den nya organisationen möjligheter att på ett kraftfullt sätt integrera verksamheten på fältet och hemma bör uppgifterna under chefen samlas på ett fåtal huvudfunktioner. De mindre företagens speciella behov ställer krav på rådet, men detta förhållande bör inte återspeglas i den organisatoriska uppbyggnaden eftersom denna bör motsvara alla företags anspråk. Jag anser dock att en delegation för de mindre företagen bör finnas knuten till exportrådets styrelse. Delegationens uppgift bör vara rådgivande i frågor som gäller inriktningen och utförandet av den verksamhet hos rådet som främst riktar sig till de mindre företagen. Delegationen bör också i direkt kontaktverksamhet kunna ge vägledning och stimulans åt sådana företag i deras exportansträngningar.

Driftkostnaderna för exportrådet för den mindre industrin och Exportföreningens serviceaktiebolag skulle för budgetåret 1972/73 ha kommit att uppgå till resp. ca 1 milj. kr. och ca 7,8 milj. kr. eller sammanlagt ca 8,8 milj. kr. Servicebolagets avgiftsintäkter för det budgetåret kunde efter en höjning av avgifterna med 10 % beräknas ge ett belopp av 6,1 milj. kr., vilket skulle resultera i ett tillskottsbehov av 1,7 milj. kr. vid oförändrad ambitionsnivå. Exportföreningen har underrättat mig om att den avser att vid ordinarie stämma i år föreslå nämnda ökning av avgifterna till servicebolaget. Jag beräknar dessutom att en viss resursförstärkning bör kunna ske inom ramen för det statliga bidraget som jag kommer att föreslå. Vidare räknar jag med en omprioritering i verksamheten och vissa rationaliseringsvinster. Statens finansieringsbidrag för budgetåret 1972/73 beräknar jag till 3 milj. kr. För de tre därpå följande avtalsåren beräknar jag statens bidrag till sammanlagt 10 milj. kr., som i årliga delbelopp ställs till rådets förfogande under dessa år. Statens sammanlagda bidrag under fyraårsperioden blir då 13 milj. kr.

Näringslivets bidrag till finansieringen av Sveriges exportråd bör ske

genom abonnemangsavgifter från företagen till rådet. Dessutom bör rådet bedriva uppdragsverksamhet mot särskild avgift för sina abonnenter. Sveriges allmänna exportförening avses uppbära avgifterna på rådets vägnar. Avgifterna till Exportföreningen är i dag baserade på medlemmarnas aktiekapital. Av dessa avgifter avser 15 % intressefunktionen i föreningen och 85 % service från Exportföreningens serviceaktiebolag. Den senare delen av avgiften är avdragsgill vid företagens beskattning. Avgiften till exportrådet skall för flertalet företag fastställas i relation till värdet av abonnentens export (*Bilaga* s. 2, 10 §). Det nya avgiftssystemet medför ingen förändring i arten av tjänster som kommer företaget till godo. Avgifterna till rådet torde därför bli avdragsgilla på samma grunder som avgifterna till serviceaktiebolaget. Huvuddragen i abonnemangsavgiftssystemet avses under det första året bli följande. Företag med mindre än 100 000 kr. årlig export betalar endast 300 kr. i avgift. Fr. o. m. 100 000 kr. upp till 500 000 kr. exportvärde blir avgiften 600 kr. Vid exportvärden fr. o. m. 500 000 kr. till 4 milj. kr. blir avgiften 1 200 kr. Vid högre exportvärde blir avgiften 0,3 promille av exportvärdet. Maximavgift blir första året 65 000 kr. Avsikten är att rådets tjänster till företagen efter den första avtalsperiodens slut skall finansieras genom abonnemangsavgifter och andra inkomster som uppbärs i verksamheten. Statsbidrag skall dock utgå för rådets tjänster till den mindre industrin. Intäkterna från abonnemang och uppdrag måste därför öka under avtalsperioden för att kompensera det bortfallande statsbidraget. Dessutom krävs ökade inkomster för stigande löner och andra kostnader samt för den förstärkning av verksamheten som på sikt måste anses nödvändig. Den intäktsutveckling som kan förutses med oförändrade avgiftsuttag och avgiftsgränser torde inte bli tillräcklig. Exportrådets styrelse bör därför lägga fram förslag om förändringar av systemet i dessa avseenden så snart erfarenhet vunnits av verksamheten. Sådana ändringar bör få genomföras utan riksdagens medverkan.

Abonnemang ger tillgång till rådets och handelssekreterarnas tjänster samt tjänster av exportfrämjande art från utrikesrepresentationen. Likaså är abonnemang en förutsättning för rätt att delta i statsfinansierade exportfrämjande åtgärder som rådet och utlandsmyndigheterna genomför.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet fördelar nu de medel som står till förfogande för exportfrämjande åtgärder och allmän information om Sverige i utlandet. Kollegiet disponerar för verksamheten budgetåret 1971/72 under tionde huvudtiteln en anslagspost under anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. om 5 243 000 kr., på tredje huvudtiteln under anslaget Övrig information om Sverige i utlandet anslagsposten Särskilda medel för samordnad informationsverksamhet om

2 625 000 kr. samt för administration av verksamheten ett anslag under tionde huvudtieln om 1 217 000 kr.

Kollegiet, som föregicks av upplysningsberedningen, tillkom år 1966 för att samordna alla statliga och statsstödda informationsinsatser i utlandet. Under kollegiets ledning har visserligen ökad stadga vunnits i formerna för samordning av insatserna från de organ som, främst inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, arbetar med allmän information om Sverige i utlandet och de organ som arbetar med främjande av export. Dock har under exportfrämjandeutredningens arbete framgått att t. ex. sådana större aktioner och manifestationer, som inbegriper både kommersiella och allmäninformativa arrangemang, f. n. inte tillmäts samma betydelse som tidigare. Liknande uppfattningar synes vara på väg att bli alltmer förhärskande i andra länder. Kollegiet för Sverige-information i utlandet förklarar i sitt remissyttrande, att tiden är mogen att föra över kollegiets uppgifter avseende exportfrämjandet till ett nytt integrerat organ. Jag ansluter mig till kollegiets uppfattning och föreslår att dess verksamhet upphör vid utgången av budgetåret 1971/72. Den exportfrämjande verksamheten vid kollegiet bör i enlighet med exportfrämjandeutredningens förslag föras över till Sveriges exportråd.

Efter samråd med chefen för utrikesdepartementet föreslår jag att kollegiets uppgifter för den allmänna informationen övertas av utrikesdepartementet. Tjänsten i Cr 3 som rådgivare i frågor om Sverige-information i utlandet bör dras in. För den nuvarande innehavaren av tjänsten bör inrättas en personlig ordinarie tjänst med beteckningen r i utrikesdepartementet. Förvaltningen av inredningen i Sverigehuset vid Kungsträdgården i Stockholm, som nu åvilar kollegiet, liksom viss gemensam service åt de i huset verkande organen bör föras över till annan statlig myndighet. Kollegiets fasta personal kan beredas anställning inom utrikesdepartementet eller annan statlig verksamhet. Förvaltningskostnaderna avseende den allmänna informationen och Sverigehuset torde för nästa budgetår få bestridas från ifrågakommande anslag.

Handelssekreterarna är statliga tjänstemän och bör liksom nu utses av Kungl. Maj:t. Medel för handelssekreterarkontorens förvaltning bör alltfjämt anvisas över särskilt riksstatsanslag. Stat och instruktion för dem bör fastställas av Kungl. Maj:t. Handelssekreterarnas kommersiella verksamhet bör fr. o. m. den 1 juli 1972 planeras och ledas av Sveriges exportråd. Styrningen bör ske genom medelsramar för projekt och anvisningar för den löpande verksamhetens allmänna inriktning och inte i detalj. Handelssekreterarnas anslagsframställningar bör inges till Kungl. Maj:t av exportrådet med rådets yttrande och dess egna förslag om anslag till och inriktning av handelssekreterarnas verksamhet och exportfrämjande åtgärder i övrigt.

Exportfrämjandeutredningen har föreslagit att de svenska handelskamrarna i utlandet genom särskilda avtal knyts till det exportfrämjande organet i Sverige. Jag tillstyrker att detta sker i så stor utsträckning som möjligt. Statsbidrag till handelskamrarna bör t. v. utgå enligt nuvarande normer. Jag återkommer till detta vid min anmälan av anslag till handelskamrarna. Från handelskammarhåll kan komma att aktualiseras fråga om omvandling av handelskammare till handelssekreterarkontor. Jag är beredd att inleda sådana överläggningar med kamrar, som så önskar och som arbetar på marknader där handelssekreterarverksamhet kan vara motiverad.

Även beskickningar och konsulat bistår svenska företag i kommersiella angelägenheter. Som jag nämnt bör tjänster av exportfrämjande art från utrikesrepresentationen kunna åtnjutas endast av dem som betalar abonnemang i rådet.

Beskickningar och konsulat bör så långt som möjligt söka bedriva sin kommersiella verksamhet i överensstämmelse med de riktlinjer för den exportfrämjande verksamheten som dras upp av exportrådet och bör nära samråda och samverka med detta organ.

Hos såväl handelssekreterare som handelskamrar bedrivs praktikantverksamhet som bekostas av statsmedel. Verksamheten syftar till att låta yngre personer förkovra sig i internationell marknadsföring. Praktikanterna förordnas av och får stipendier från kommerskollegium resp. utlandshandelskamrarnas förening. De bör fr. o. m. den 1 juli 1972 utses och få stipendier av Sveriges exportråd.

På tionde huvudtiteln bör för nästa budgetår under B. Främjande av utrikeshandeln m. m. finnas följande anslag. B 1. Sveriges exportråd, B 2. Handelssekreterare, B 3. Exportfrämjande åtgärder m. m., B 4. Svenska handelskamrar i utlandet m. m., B 5. Svenska turisttrafikförbundet, B 6. Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin och B 7. Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin. Beträffande de tre senare anslagen har slutliga förslag lämnats i årets statsverksproposition (bil. 12 s. 14).

De reservationer som kan uppkomma under anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. på riksstaten för budgetåret 1971/72 bör få disponeras av Kungl. Maj:t för motsvarande ändamål under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad sålunda anförts förordar jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att på statens vägnar sluta avtal med Sveriges allmänna exportförening i huvudsaklig överensstämmelse med avtalsförslaget. Om det under avtalstiden skulle uppkomma behov av mindre jämkningar i avtalet, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del träffa överenskommelse om sådana ändringar.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna de allmänna riktlinjer för omorganisation av den exportfrämjande verksamheten som jag har angett i det föregående;
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag förordat sluta avtal med Sveriges allmänna exportförening om inrättande och drivande av Sveriges exportråd;
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att i utrikesdepartementet inrätta en tjänst i Cr 3;
4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsåtgärder i övrigt som behövs för att den föreslagna omorganisationen skall kunna genomföras;
5. till *Sveriges exportråd* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Anslag till handelssekreterare m. m.

B 2. Handelssekreterare

1970/71 Utgift	5 313 433
1971/72 Anslag	7 970 000
1972/73 Förslag	9 970 000

Handelssekreterarnas uppgift är att öka den svenska exporten genom specialiserad kommersiell service särskilt i fråga om marknadsföring. Handelssekreterarna rekryteras från tjänster i eller nära företagsledningen i svenska företag med exportinriktning för tjänstgöring under fyra till fem år på marknader, där en ökning av den exportfrämjande verksamheten bedöms lämplig.

19 handelssekreterartjänster är f. n. inrättade. Av dessa är åtta placerade i Nordamerika — en i vardera Toronto, Vancouver, Chicago, Detroit, Houston och Los Angeles samt två i New York. Den ene handelssekreteraren i New York arbetar i Amerikas förenta stater och Canada med marknadsföringsfrågor speciellt för textil-, konfektions- och glasindustrierna.

I Europa finns fem handelssekreterare, nämligen i Zürich, Prag, Düsseldorf, Stuttgart och Milano. Inom kort finns en handelssekreterare även i Budapest.

På övriga industrilandsmarknader finns handelssekreterare i Tokyo och Melbourne.

Tre handelssekreterare arbetar i utvecklingsländer med huvudsaklig uppgift att introducera svenska konsulter och entreprenörer i utvecklings-

projekt. Dessa handelssekreterare är placerade i Mexico City för norra delarna av Latinamerika, i Nairobi för Östafrika och i Beirut för Främre Orienten.

De 19 handelssekreterarkontoren sysselsätter ett 80-tal personer. Förutom handelssekreterarna utgörs personalen av praktikanter med stipender från kommerskollegium, lokalanställda assistenter och biträdespersonal. Hos flertalet handelssekreterare finns en eller två praktikanter. För budgetåret 1971/72 har medel till stipendier åt dessa anvisats med 895 000 kr., vilket motsvarar 31 stipendier under ett år.

Utgifterna för handelssekreterarnas verksamhet var under budgetåret 1970/71 ca 5,5 milj. kr. och utgjordes till största delen av löner och omkostnader. För budgetåret 1971/72 har anvisats 7 970 000 kr.

Den under budgetåret 1970/71 påbörjade försöksverksamheten med avgiftsbeläggning av handelssekreterarnas tjänster av konsultkaraktär gav totalt ca 450 000 kr. i intäkter första året. Av dessa var ca 125 000 kr. arvodesintäkter för handelssekreterare och praktikanter. Övriga intäkter avser arvoden till i uppdragsverksamheten särskilt anställd personal och ersättning för omkostnader.

Handelssekreterarna begär för budgetåret 1972/73 ökade anslag för expenser till den icke avgiftsbelagda delen av verksamheten, dvs. den allmänna verksamheten, med sammanlagt 1 362 000 kr. Enligt handelssekreterarnas prognoser för samma budgetår kan inkomsterna av uppdragsverksamheten komma att uppgå till sammanlagt 460 000 kr.

Kommerskollegium anför, att den form av utbildning som praktikantverksamheten erbjuder är av stor betydelse för svensk exporthandel genom att företagen på detta sätt tillförs en värdefull kommersiell erfarenhet. Praktikantverksamheten har också vunnit stor uppskattning, vilket bl. a. tar sig uttryck i det stora antalet ansökningar, under år 1971 ungefär 350. Kollegiet anser det riktigt att även i fortsättningen satsa på denna utbildningsform. Verksamheten bör sålunda enligt kollegiets mening fullföljas och byggas ut. Ytterligare fem praktikanter bör anställas. För stipendier åt dessa beräknas sammanlagt 165 000 kr. För stipendier totalt bör för budgetåret 1972/73 beräknas ett belopp på 1 245 000 kr., vilket innebär en ökning med 350 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Byggnadsstyrelsen beräknar, att bostadskostnaderna för handelssekreterarna ökar med 27 000 kr.

Sveriges allmänna exportförening framhåller, att handelssekreterarinstitutionen under de senaste åren successivt byggts ut och nya kontor upprättats på viktiga avsättningsområden för svensk exportindustri. Inför den närmaste framtiden ter det sig enligt föreningens bedömning rimligt att satsa eventuellt ytterligare tillgängliga resurser på en förstärkning av de nuvarande kontoren snarare än på en fortsatt utbyggnad med nya kontor. Denna förstärkning skulle kunna ske antingen

så att man till handelssekreterarkontoren för en längre tidsperiod knyter en mera kvalificerad svensk assistent som komplement till det nuvarande praktikantsystemet eller alternativt att man lokalt anställer en kvalificerad inhemsk assistent.

Exportfrämjandeutredningen anser att handelssekreterarinstitutionen utvecklats till ett gott instrument för att förmedla kvalificerad marknadskonsultation till företagens egna exportaktiviteter och för att stimulera väl planerade exportinitiativ. Den anser också att denna institution är ett lämpligt sätt att förstärka den specialiserade kommersiella fältrepresentationen. Utredningen anser det framför allt motiverat att kontoren förses med en eller flera kvalificerade medarbetare.

Departementschefen

Under 1960-talet har handelssekreterarorganisationen byggts ut kraftigt. Kontorens antal har ökats och uppgår nu till 19. Möjligheterna att rekrytera personal på företagsledande nivå i svenska företag till handelssekreterartjänster är goda.

Handelssekreterarna ersätts i ett ständigt utbyte med näringslivet i perioder om fyra till fem år. På så sätt har institutionen kunnat hålla takten med den snabba utvecklingen av marknadsföringstekniken och den hårda konkurrensen på våra exportmarknader. Exportföreningen och exportfrämjandeutredningen har förordat en utbyggnad av de existerande handelssekreterarkontoren genom att tillföra flera kvalificerade tjänstemän. Behov av sådan arbetskraft har också anmälts av handelssekreterarna som anser att uppdragsverksamheten fordrar en kontinuitet i kontorens arbete som inte kan tillgodoses av nuvarande personalkategorier. En ny personalkategori bör tillkomma bestående av lokalanställda marknadssekreterare. Dessa bör tillföras vissa handelssekreterarkontor för att fullgöra kvalificerade marknadsföringsupdrag i uppdragsverksamheten.

Systemet med praktikanter hos handelssekreterarna har utfallit väl. Det ger en värdefull utbildning och praktikanternas erfarenhet kan nyttiggöras av svensk exportindustri. För att vidga möjligheterna till praktisk exportutbildning och samtidigt förstärka handelssekreterarorganisationen bör ytterligare praktikantstipendier inrättas.

Jag beräknar 1 035 000 kr. för pris- och löneomräkning. För kvalificerade marknadssekreterare vid vissa kontor beräknar jag 700 000 kr. och för ytterligare åtta praktikantstipendier beräknar jag en ökning med 265 000 kr. Anslaget bör således ökas med 2 milj. kr. och föras upp med sammanlagt 9 970 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelssekreterare* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 9 970 000 kr.

B 3. Exportfrämjande åtgärder m. m.

1972/73 Förslag 5 243 000

Under detta anslag föreslås medel för exportfrämjande och turistvärvande åtgärder.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet hemställer om en höjning med 2,2 milj. kr. till 7 443 000 kr. Som motiv för detta anføres bland annat ökade krav från Exportföreningen, handelssekreterare, handelskamrarna och turistkontor på exportfrämjande åtgärder. Också den rådande internationella situationen med ökade handelshinder ställer nya anspråk. Den utbyggda fältorganisationen torde också komma att behöva mera medel för kommersiell information om Sverige utomlands. Kollegiet begär dessutom, att 200 000 kr. anvisas på ett särskilt anslag för projektering av svenskt deltagande i världsutställningen i Philadelphia år 1976.

Sveriges allmänna exportförening beräknar medelsbehovet till 6 710 000 kr.

Departementschefen

Medlen under anslaget avses för Sveriges exportråd och Svenska turisttrafikförbundet. De bör ställas till förfogande för att enligt Kungl. Maj:t närmare bestämmande användas för åtgärder som stöder företagens exportansträngningar och den turistvärvande verksamheten direkt och på ett konkret säljfrämjande sätt. Medlen bör användas till åtgärder som inte primärt är länderbundna utan inriktade på branschprojekt och temabundna aktiviteter. Jag beräknar medelsbehovet till 5 243 000 kr. Jag kan inte tillstyrka, att medel anvisas för projektering av ett svenskt deltagande i världsutställningen i Philadelphia. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Exportfrämjande åtgärder m. m.* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 243 000 kr.

B 4. Svenska handelskamrar i utlandet m. m.

1972/73 Förslag 2 159 000

Under detta anslag tas för nästa budgetår upp medel för Svenska handelskamrar i utlandet, praktikanter vid de svenska handelskamrarna i utlandet, Svenska slöjdföreningen samt exportfrämjande åtgärder i övrigt.

Svenska handelskamrar i utlandet

De svenska handelskamrarna i utlandet beviljas statsbidrag enligt grunder som godkändes av riksdagen år 1964 och 1965 (prop. 1964:1 bil. 12 s. 40 SU 1964: 10 rskr 10 och prop. 1965: 1 bil. 12 s. 52 SU 1965: 10 rskr 10).

Statsbidraget utgörs av ett allmänt bidrag motsvarande 50 % av kamrarnas intäkter från medlemsavgifter och av lönebidrag till handelskammarcheferna med belopp som varierar mellan 40 000 och 48 000 kr. Hälften av det allmänna bidraget betalas ut direkt till handelskamrarna och hälften till en handelskamrarnas fond.

För budgetåret 1971/72 har anvisats 1 042 000 kr. att fördelas mellan handelskamrarna i London, Paris, Madrid, Wien, Brüssel, Haag, Buenos Aires och Sao Paulo samt handelskamrarnas fond. Av detta belopp avser 672 000 kr. allmänna bidrag, 336 000 kr. chefslönebidrag och 34 000 kr. bidrag till ATP-avgifter.

Svenska utlandshandelskamrarnas förening anför att exportfrämjandeutredningen under 1971 har framlagt yttrande om statens stöd till utlandshandelskamrarna, vilket tar fasta på fortsatt existens för kamrarna men under andra betingelser. Det är under tiden innan beslut fattats av yttersta vikt att kamrarna erhåller ett ekonomiskt stöd så att de kan fortsätta sin verksamhet som hittills.

Föreningen hemställer att anslaget till handelskamrarna räknas upp med 145 000 kr. Av denna höjning utgör 128 000 kr. höjda chefslönebidrag, 13 000 kr. automatisk höjning av allmänna bidrag i förhållande till medlems- och serviceintäkterna samt 3 600 kr. höjda ATP-avgifter.

Kommerskollegium tillstyrker handelskammarföreningens framställning.

Praktikanter vid de svenska handelskamrarna i utlandet

Svenska utlandshandelskamrarnas förening hemställer för budgetåret 1972/73 om en ökning med 176 000 kr. till 440 000 kr. Av detta belopp utgör ca 120 000 kr. en höjning av stipendiebeloppen och återstoden en utökning av antalet stipendier med tre till totalt 19 helårsstipendier.

Kommerskollegium tillstyrker handelskammarföreningens framställning.

Svenska slöjdföreningen

Svenska slöjdföreningen har till uppgift bl. a. att sprida kunskap om god formgivning och ger i detta syfte ut tidskriften *Form* samt bedriver utställningsverksamhet i Malmö och deltar i exportfrämjande verksamhet utomlands. För innevarande budgetår har föreningen erhållit ett

statsbidrag på 300 000 kr. Föreningen har hemställt att bidraget för budgetåret 1972/73 skall höjas med 425 000 kr. till totalt 725 000 kr.

Exportfrämjande åtgärder i övrigt

Till exportfrämjande åtgärder i övrigt har för innevarande budgetår anvisats 313 000 kr. bl. a. för vidare utveckling av metoder för exportstödet.

Sveriges allmänna exportförening hemställer att 725 000 kr. anvisas för grundläggande exportfrämjande verksamhet. Av detta belopp avses 460 000 kr. för arbete med en dokumentationscentral och 265 000 kr. för databehandling av utländska varuförfrågningar.

Departementschefen

Bidraget till de *svenska handelskamrarna i utlandet* bör för nästa budgetår räknas upp med 13 000 kr. för allmänt statsbidrag till kamrarna grundat på medlemsavgifter enligt gällande regler. För *praktikantverksamheten vid de svenska handelskamrarna i utlandet* beräknar jag ett oförändrat belopp. Bidraget till *Svenska slöjdföreningens* verksamhet bör för nästa budgetår räknas upp med 30 000 kr. För *exportfrämjande åtgärder i övrigt* beräknar jag en ökning med 197 000 kr. för att möjliggöra automatisk databehandling av utländska varuförfrågningar.

Anslaget bör således föras upp med sammanlagt 2 159 000 kr. Härav beräknar jag till *utlandshandelskamrarna* 1 055 000 kr., till *praktikantverksamheten* där 264 000 kr., till *Svenska slöjdföreningen* 330 000 kr. samt till *exportfrämjande åtgärder i övrigt* 510 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenska handelskamrar i utlandet m. m.* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 159 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

AVTAL

mellan Svenska staten och Sveriges Allmänna Exportförening om Sveriges exportråd

1 §

Svenska staten och Sveriges Allmänna Exportförening åtager sig att i enlighet med detta avtal inrätta och driva en institution, benämnd Sveriges exportråd.

2 §

Rådets verksamhet regleras av detta avtal samt genom stadgar, som godkänts av Kungl. Maj:t och Sveriges Allmänna Exportförening.

3 §

Rådet skall som centralt organ planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja Sveriges export.

Det åligger rådet särskilt

att insamla, bearbeta och förmedla marknadsinformation

att lämna råd i internationell marknadsföring

att stimulera och stödja exportansträngningar.

4 §

Rådet skall ledas av en styrelse. Styrelsen skall bestå av åtta ledamöter med sex suppleanter. Hälften utses av Kungl. Maj:t och hälften av Sveriges Allmänna Exportförening. Styrelsen utser inom sig ordförande.

Suppleant kan utöva rösträtt endast i stället för ordinarie ledamot med samma huvudman.

Rådet kan tillsätta delegationer för särskilda arbetsområden. En sådan skall tillsättas för den mindre industrin.

5 §

Handelssekreterarnas kommersiella verksamhet skall enligt instruktion av Kungl. Maj:t bedrivas enligt de anvisningar som meddelas av rådet.

6 §

Rådet skall samråda med utrikesdepartementet vid behandlingen av sådana i 3 § angivna uppgifter, för vilka erfordras medverkan av utrikesrepresentationen.

7 §

Rådet skall snarast möjligt söka träffa avtal om den exportfrämjande verksamheten vid de svenska handelskamrar i utlandet, som erhåller statliga bidrag.

8 §

Rätt att anlita rådet och handelssekreterarna samt, i fråga om verksamhet av det slag som anges i 3 §, de handelskamrar som avses i 7 § tillkommer endast dem, som tecknat avtal om abonnemang med rådet. Detsamma gäller i fråga om rätt att delta i statsfinansierade exportfrämjande åtgärder eller att åtnjuta tjänster av det slag som anges i 3 § från den svenska utrikesförvaltningen.

Rådet är skyldigt att inom ramen för den verksamhet, som anges i 3 §, mot avgift utföra tjänster som begärs av svensk myndighet.

9 §

Rådets verksamhet finansieras genom avgifter för abonnemang som avses i 8 §, statliga bidrag samt andra inkomster, som uppbärs i verksamheten.

10 §

Abonnemangsavgiften skall beräknas för varuexporterande företag på dess exportvärde och för tjänsteexporterande företag på aktiekapitalet.

För de varuexporterande företag, som den 30 juni 1972 är medlemmar av Sveriges Allmänna Exportförening, skall under tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1975 gälla särskilda bestämmelser, som innebär att grunden för beräkning av avgifterna gradvis ändras från aktiekapital till exportvärde.

Om särskilda skäl föreligger att beräkna avgifter i fråga om företag, som avses i första och andra styckena, på annat sätt än där anges, skall rådet hänskjuta ärendet till Kungl. Maj:t och Sveriges Allmänna Exportförening. För andra abonnemang äger rådet besluta om avgiften.

11 §

Staten skall under de fyra första verksamhetsåren bidra till rådets finansiering med totalt 13 miljoner kronor. Medlen ställs i årliga belopp till rådets förfogande. För det första verksamhetsåret skall beloppet utgöra 3 miljoner kronor.

Sveriges Allmänna Exportförening skall såsom ombud för rådet uppbära abonnemangsavgifterna.

Förlängs avtalet att gälla efter den 30 juni 1976, skall rådets tjänster till företagen finansieras genom abonnemangsavgifter och andra inkomster som uppbärs i verksamheten. Statsbidrag skall dock utgå för rådets tjänster till den mindre industrin.

12 §

Rådet skall till Kungl. Maj:t avge förslag rörande användningen av medlen för exportfrämjande åtgärder under tionde huvudtitelns reservationsanslag Exportfrämjande åtgärder m. m.

Kungl. Maj:t skall genom särskilda beslut tilldela rådet dessa medel.

13 §

Upphör avtalet att gälla, delas rådets tillgångar och skulder lika mellan parterna såvitt ej annat avtalas för särskild egendom.

14 §

Twist om detta avtal skall avgöras genom skiljedom.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1972 och gäller till och med den 30 juni 1976.

Uppsäges inte avtalet av någondera parten senast ett år före avtalstidens utgång, skall det anses förlängt med ytterligare fyra år.

För Svenska staten

För Sveriges Allmänna
Exportförening